

Standardy prowadzenia mediacji rodzinnej przez członków Stowarzyszenia Mediatorów Rodzinnych

Uwagi wstępne

Członkowie SMR są głęboko przekonani, że powodzenie mediacji jako skutecznej metody rozwiązywania konfliktów rodzinnych zależy w dużym stopniu od profesjonalizmu mediatorów i od ich wysokiego poziomu etyki zawodowej.

Standardy i zasady w nich wyrażone obowiązują wszystkich członków SMR i odnoszą się do wszystkich rodzajów mediacji rodzinnych, bez względu na źródło i charakter spraw. Przez mediację rodzinną (dalej także „mediację”) rozumie się tutaj proces rozwiązywania sporu lub konfliktu, w którym fachowo przygotowany, niezależny i bezstronny profesjonalista za dobrowolną zgodą stron, przy zachowaniu poufności, pomaga im samodzielnie poradzić sobie z konfliktem. Mediacja pozwala jej uczestnikom określić kwestie sporne, zmniejszyć bariery komunikacyjne, opracować propozycje rozwiązań i, jeśli taka jest wola stron, zawrzeć wzajemnie satysfakcjonujące porozumienie. Mediacja rodzinna w sprawach dotyczących rozstania małżonków, separacji lub rozwodu nie jest ani nie zastępuje poradnictwa prawnego, rodzinnego czy psychoterapii.

Standardy są tak napisane, aby nie ograniczać mediatorów w wyborze stylu, w jakim pragną prowadzić praktykę mediacyjną. Nie stanowią także konstrukcji raz na zawsze zamkniętej – mogą się zmieniać wraz z rozwojem mediacji rodzinnej i Stowarzyszenia.

Standardy mają charakter wytycznych i wskazówek dla mediatorów, nie są zaś źródłem prawa i nie mogą być podstawą do wysuwania roszczeń prawnych. Ich główne funkcje są następujące:

- a) mają służyć jako przewodnik w prowadzeniu praktyki mediacyjnej;
- b) mają zapewnić większe bezpieczeństwo klientom – stronom mediacji rodzinnych, instytucjom publicznym, z którymi współpracują mediatorzy rodzinni, oraz samym mediatorom przez określenie, czego można się spodziewać w mediacji rodzinnej prowadzonej przez członków SMR;
- c) mają zwiększać zaufanie społeczne do mediacji jako środka rozwiązywania konfliktów rodzinnych.

Standard I

Mediator rodzinny dba o dobrowolność uczestniczenia przez strony w mediacji i zawierania przez nie porozumienia.

- A. Mediator nie nakłania stron wbrew ich woli do podjęcia mediacji ani do osiągnięcia porozumienia.
- B. Przed rozpoczęciem mediacji strony uzyskują jednoznaczną informację o możliwości wycofania się na każdym etapie z postępowania mediacyjnego oraz o możliwości wybrania innego mediatora.

Standard II

Mediator rodzinny jest neutralny wobec przedmiotu sporu.

Mediator nie narzuca stronom swoich rozwiązań. Mediator rodzinny jest obrońcą rzetelnej procedury, a nie konkretnego porozumienia.

Standard III

Mediator rodzinny jest bezstronny wobec uczestników mediacji.

- A. Mediator nie przychyli się do racji żadnej ze stron, prowadzi mediację w taki sposób, aby ewentualna nierównowaga między stronami nie wpływała na przebieg mediacji i na jej ostateczny rezultat.
- B. Mediator wystrzega się jakiegokolwiek stronniczości, okazywania uprzedzeń i preferencji.
- C. Jeśli mediator nie jest w stanie prowadzić mediacji w bezstronny sposób, jest zobowiązany do wycofania się z postępowania mediacyjnego.
- D. Mediator musi ujawnić stronom wszelkie fakty świadczące o istniejącym lub potencjalnym konflikcie interesów. W przypadku konfliktu interesów mediator musi wycofać się z postępowania mediacyjnego, chyba że strony świadomie zdecydują się dalej korzystać z jego pomocy.
- E. Mediator nie czerpie korzyści z tego, co jest przedmiotem mediacji, jak również nie czerpie żadnych korzyści z faktu zawarcia ugody.

Standard IV

Mediator rodzinny dba o poufność mediacji.

- A. Mediacja jest poufna, jej efekty i przebieg objęte są tajemnicą. Mediatorzy nie ujawniają nikomu informacji, jakie uzyskują podczas prowadzenia mediacji, chyba że zostaną do tego zobowiązani przez prawo.
- B. Mediator lub ośrodek mediacyjny dokumentuje prowadzenie mediacji w sposób respektujący zasadę poufności. Dokumentacja może obejmować pisemną zgodę stron na udział w mediacji, zarejestrowanie sprawy mediacyjnej, zebranie podstawowych danych od stron (wraz z zapisem o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych w celu realizacji postępowania mediacyjnego), deklaracje przestrzegania zasady poufności przez osoby trzecie obecne na sesjach mediacyjnych, kopię porozumienia mediacyjnego i kopię protokołu z postępowania mediacyjnego, przekazywanego do sądu, jeśli dotyczy. Wszelkie inne sposoby dokumentowania mediacji wymagają wyraźnej zgody stron.

Standard V

Mediator rodzinny rzetelnie informuje strony o swojej roli, istocie i przebiegu mediacji oraz ocenia zdolność stron do uczestniczenia w postępowaniu mediacyjnym.

- A. Przed rozpoczęciem postępowania mediacyjnego mediator rodzinny przedstawia stronom zasady, przebieg, cele i możliwe rezultaty mediacji.
- B. Mediator rodzinny odbiera od stron wyraźną zgodę na udział w postępowaniu mediacyjnym.
- C. Mediator rodzinny powinien umieć ocenić gotowość i zdolność stron do uczestniczenia w mediacji. Mediator nie powinien prowadzić postępowania mediacyjnego, jeśli uzna, że jedna lub więcej stron jest niezdolna, niegotowa lub niechętna do uczestniczenia w mediacji.
- D. Mediator rodzinny powinien informować strony, że w trakcie postępowania mediacyjnego mogą korzystać z wiedzy i porady specjalistów.
- E. Mediator wyraźnie odróżnia swoją rolę jako mediatora od innych ról zawodowych, jakie pełni, i upewnia się, że strony są świadome tej różnicy.

Standard VI

Mediator rodzinny dba o wysoki poziom swoich kwalifikacji zawodowych.

- A. Mediator rodzinny osiąga wysoki poziom kwalifikacji dzięki:
 - 1) zdobyciu wiedzy i umiejętności zgodnie ze standardami Stowarzyszenia Mediatorów Rodzinnych. Standardy te wskazują obszar wymaganej wiedzy i umiejętności proceduralnych koniecznych przy specjalizowaniu się w tej dziedzinie praktyki.
 - 2) stałemu pogłębianiu i doskonaleniu własnych umiejętności. Kontynuowanie edukacji z zakresu mediacji rodzinnych może obejmować udział w szkoleniach lub konferencjach pogłębiających i doskonalących dotychczasowe umiejętności a także udział w superwizjach. Mediator powinien być świadomy konieczności własnego rozwoju zawodowego i wziąć za to odpowiedzialność.

Standard VII

Mediator rodzinny wyczerpująco objaśnia zasady i wysokość swego wynagrodzenia oraz wszelkich pobieranych od stron opłat.

- A. Jeśli mediator pobiera wynagrodzenie za prowadzenie mediacji, to przed rozpoczęciem postępowania lub na początku pierwszej sesji mediacyjnej jasno i wyczerpująco wyjaśnia stronom zasady wynagradzania.
- B. Mediator nie uzależnia swojego wynagrodzenia od wyniku mediacji ani od wartości sporu.
- C. Zasady wynagradzania i pobierania opłat związanych z mediacją powinny być dostępne dla stron w formie pisemnej.

Standard VIII

Mediator rodzinny pomaga stronom określić, w jaki sposób najlepiej dbać o interesy ich małoletnich dzieci.

- A. W przypadku mediacji rodzinnej, w którą zaangażowane są dzieci, mediator powinien tak prowadzić postępowanie mediacyjne, aby rodzice (lub prawni opiekunowie) w największym możliwym stopniu skupili się na zaspokojeniu ważnych potrzeb dzieci.

- B. Mediator powinien zachęcać strony do wnikliwego rozważenia zalet i wad różnych sposobów sprawowania pieczy rodzicielskiej w czasie separacji czy po rozwodzie.
- C. Mediator powinien umożliwić stronom sformułowanie takiego planu sprawowania opieki rodzicielskiej, który zapewnia poczucie bezpieczeństwa oraz stabilności zarówno dla stron, jak i dla ich dzieci.
- D. Mediator powinien zachować wrażliwość i tolerancję dla rozmaitych sposobów wychowywania dzieci przez rodziców.
- E. Dzieci nie powinny być włączane do postępowania mediacyjnego bez zgody rodziców lub ich prawnych opiekunów.
- F. Przed włączeniem dzieci do mediacji mediator powinien przedyskutować z rodzicami cel, zasady i różne formy udziału dzieci w postępowaniu mediacyjnym oraz zasadność wyboru konkretnej formy.
- G. Mediator dba o to, aby dziecko nie czuło się obciążone żadną odpowiedzialnością za przebieg czy wynik mediacji.

Standard IX

Mediator rodzinny efektywnie współpracuje z innymi specjalistami w celu jak najlepszego zabezpieczenia interesów stron.

- A. W trakcie mediacji mediator nie wchodzi w rolę innego specjalisty, nawet mimo posiadania wiedzy z danej dziedziny. Jeśli w trakcie mediacji mediator dostrzeże, że pojawiła się kwestia, która wykracza poza zakres jego kompetencji jako mediatora, powinien poinformować o tym strony i zaproponować skorzystanie z pomocy odpowiedniego specjalisty. Decyzja o skorzystaniu z usług specjalisty pozostaje w rękach stron.
- B. Mediator dba o to, aby specjaliści, z którymi współpracuje, znali zasady, reguły i cele mediacji, w tym zwłaszcza dba o to, aby rozumieli regułę poufności postępowania mediacyjnego.
- C. Na czas uzyskiwania przez strony pomocy od innych specjalistów mediator powinien rozważyć zasadność zawieszenia postępowania mediacyjnego.

Standard X

Przerwanie lub zakończenie postępowania mediacyjnego

- A. Mediacja może zostać przerwana zarówno przez strony, jak i przez mediatora.
- B. Mediator informuje strony o ich prawie do wycofania się z mediacji w dowolnym momencie i z jakichkolwiek powodów.
- C. Mediator przerywa lub kończy postępowanie mediacyjne przed zawarciem porozumienia, kiedy uzna, że:
 - 1) co najmniej jedna strona postępowania z powodu swego stanu fizycznego lub psychicznego nie jest zdolna do efektywnego uczestniczenia w mediacji;
 - 2) strony nie chcą w autentyczny, zaangażowany sposób uczestniczyć w procesie mediacji;
 - 3) strony chcą zawrzeć porozumienie, którego skutków nie są świadome;
 - 4) strony używają mediacji dla osiągnięcia nieuczciwych korzyści;
 - 5) nie jest możliwe osiągnięcie rozsądnego i realistycznego porozumienia;
 - 6) uczestnicy mediacji osiągnęli impas nie do pokonania; mediator nie powinien przedłużać nieproduktywnej dyskusji, gdyż naraziłoby to strony na niepotrzebne koszty emocjonalne i finansowe.

- D. Mediator przerywa lub kończy postępowanie mediacyjne przed zawarciem porozumienia, gdy nabiera przekonania, że traci bezstronność.
- E. Jeśli inicjatywa przerwania mediacji wychodzi ze strony mediatora, powinien on zachęcić strony do szukania profesjonalnej pomocy właściwej dla danego przypadku.
- F. Mediacja może zakończyć się zawarciem porozumienia we wszystkich konfliktowych sprawach lub zawarciem porozumienia obejmującego część negocjowanych problemów. W przypadku zawarcia pełnego porozumienia zadaniem mediatora jest przedyskutowanie procesu formalizacji i wprowadzenia porozumienia w życie. W przypadku porozumienia częściowego mediator może zaproponować przedyskutowanie dostępnych procedur umożliwiających rozwiązanie pozostałych kwestii przy pomocy innych specjalistów.

Standard XI

Mediator rodzinny zapewnia stronom odpowiednie miejsce do prowadzenia postępowania mediacyjnego.

- A. Miejsce prowadzenia mediacji powinno gwarantować stronom i mediatorowi poczucie bezpieczeństwa.
- B. Miejsce, w którym prowadzi się praktykę mediacyjną, powinno posiadać co najmniej dwa pomieszczenia, gwarantujące zachowanie prywatności stronom i poufności postępowania mediacyjnego. Powinno także zapewniać możliwość korzystania z podstawowych wygod.

Standard XII

Mediator rodzinny rzetelnie informuje o swoich usługach.

- A. Mediator może informować o procesie mediacji, o korzyściach, kosztach i własnych kwalifikacjach. Wszelka taka informacja powinna być rzetelna i wyczerpująca. Mediator jest odpowiedzialny za przestrzeganie tej zasady przez wszystkich reklamujących jego usługi i działających w jego imieniu.
- B. Mediator nie obiecuje ani nie gwarantuje osiągnięcia określonych wyników postępowania mediacyjnego. Reklamując swoje usługi nie powinien także posługiwać się danymi statystycznymi mówiącymi o odsetku zawieranych porozumień.
- C. Mediator rzetelnie informuje o swoich kwalifikacjach. Mediator może powoływać się na stopnie, certyfikaty lub inne formy przyznawanych kwalifikacji tylko wtedy, jeśli organizacja przyznająca owe kwalifikacje ma na to specjalną procedurę i mediator spełnił wszystkie jej wymagania.

Warszawa, 29.03.2008 roku